

"EDINOST"

izhaja po trikrat na teden v šestih izdankih ob torkih, četrtek in sobotah. Zjutranje izdanko izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri zvečer. — Obojno izdanko stane: za jeden mesec . f. — 90, izven Avstrije f. 1.40 za tri mesece . . . 2.60 . . . 4.— za pol leta . . . 5.— . . . 8.— za vsa leta . . . 10.— . . . 16.— Na naročbo brez priložne naročilnice se ne jemlje ozir.

Posamične številke se dobivajo v prodajnicah tobaka v Trstu po 20 avst., v Gorici po 25 avst.

EDINOST

(VEČERNO IZDANJE).

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

Oglašje se računa po tarifu v petitu; za naslov: z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega: avadnih vrstic. Poslana osmrtnice in javne zahvale, domači oglašji itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu: ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, kor nefrankovano se ne sprejema. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglašje sprejema upraviteljsko ulica Caserma 13. Odprto reklamacije so prosto poštnine.

"V edinosti je moč".

Poslanec Spinčić o iredenti.

Govoril v seji poslanske zbornice dne 15. decembra 1893.

(Po stenografskem zapisniku.)

Časopisje na Primorskem. — Italijansko in slovensko časopisje. — Censura — O shodih na Primorskem. — Slovenski cerkveni obred.

Visoka zbornica! V predvečerju seji sem obljubil, da spregovorim nekoliko pogloblje in obširneje o primorskih razmerah vsaj glede nekaterih zadev. Danes imam to priliko in zbog tega preidem kar naravnost k predmetu, da ne bi moral govoriti predolgo.

Gledé časopisja na Primorskem moram omeniti v naprej, da je časopisje neke stranke povše svobodno, to je, kolikor se dostaje nasprotstva proti Slovanom. To časopisje, namreč italijansko, sme oškodovati, pretiravati in obrekovati Slované; sme jih napadati, se jim groziti, pisariti o njih vsakovrstnih lažij, ne da bi se je zaplenilo, med tem ko je časopisje druge stranke, hrvatske in slovenske, pod Damoklejevim mečem cenzorjevim in porote, takó, da se niti braniti ne more njih ekspektoracij (izbruhov) in se pritožiti o dotičnih listih, kajti bilo bi brezpogojno obsojeno pred porotniki.

Kar se dostaje zborovanj na Primorskem, omenjam v naprej, da italijanska stranka navadno ne zboruje javno, kajti ta stranka razpravlja svoje zadeve v društvenih sejah in v drugih dogovorih. Na to preidem takoj k naštevanju vzgledov v raznih kategorijah (vrstah) in to pred vsem na verske osnove. Niti od daleč ne navedem vsega tega, kar se godi pri nas; omenjam le to, kar sem si zabeležil sim in tje ter kar sem našel v nekaterih listih in kar so mi pravili nekateri prijatelji na Primorskem in posebno v Gorici. Ako bi se brigala visoka vlada, da preišče vse to, kakor je storila v Pragi in okolici (klici: Jako debro!), našla bi tukaj mnogo več vzrokov in razlogov, da proglasi obsedno stanje.

Na Primorskem in posebno v Istri pišejo v zadnji čas knjige in brošure proti staroslovenskemu cerkvenemu obredu. Pregarjajo in obrekujejo se dotični duhovniki, kateri se poslužujejo staroslovenskega obreda in v neki škofiji se je dogodilo, — nečem imenovati osob —

da je bila skržena staroslovenska liturgija (cerkveni obred), a neki cerkveni dostojanstvenik jo je celó prepovedal. Konečno je vae jedno, ako se zgodi kaj takega vsled ukaza in zahteve dotičnega dostojanstvenika, ali pa vlade — kakor sem čul —; samo jedno stvar znam, in ta je gotova, da se je namreč rabil staroslovenski cerkveni obred po istrskih cerkvah že pred stoletji in to vsled dovoljenja Svete Stolice, zbog česar napada prastaro upeljavo svetih očetov in Sveto Stolicu vsakdo, kdor deluje proti staroslovenskemu obredu v Istri. Znam tudi, da so se razne občine, iz katerih se je izključil slovenski jezik iz cerkve, polagoma poitalijančile, in kar je še več, da so dotične prepovedi provzročile veliko razburjenost v dotičnih občinah.

Sedaj preidem na drugo dejstvo. Po zadnjih, sedaj uničenih volitvah na Voloskem, objavil je tržaški „Il Piccolo della sera“ v svoji številki z dne 17. oktobra med ostalim kot glavne točke njegove stranke in programa novega občinskega zastopstva to-le:

1. Vpeljanje italijanskih molitev v cerkvah;
2. Odpravo svetih maš v slovenskem jeziku in
3. Splošno odpravo cerkvenih opravil v slovenskem jeziku.

In proti takemu postopanju znane stranke naj bi se mi ne upirali?! Tudi je treba navesti kot značilno, katera stranka izganja iz istrskih cerkv slovensko liturgijo.

V tržaškem mestnem svétu govoril je neki svetovalec za odpravo slovenskih propovedij v neki cerkvi ter se zagrozil, da odtegne občina podporo cerkvi, ako se ne opustijo slovenske propovedi. (Konco prih.)

Politiške vesti.

Omladina. Policija v Pragi je dognala, da ima tajna zveza „Omladina“ 720 članov, kateri stanujejo deloma v Zagrebu in v Ljubljani. (P) Včeraj so našli v Pragi neko zaroto raznih mladeničev, valed česar so včeraj mnogo ljudi posaprlji. — Sinoč bili so v Pragi na raznih krajih izgreli. — Trdijo, da je tajnik kluba Mladostehov, Čiček, podpiral morilca rokovičarja Mrve.

Ogoreka liberalna stranka poklonila se je o novem letu ministerskemu predsedniku

Georgios! Tako in enako mu je v enomer nagajevalo objestno dekle.

V tem hipu je zagrnelo neke na zapadu. Lotika se ni več smejala. Pridela se je jesiti. Jurij pa, ki je bil precej otožen, ogledoval se je na vse strani, kje bi mogel čez vodo. Slednjí je sapsal malo nižje, da je voda bolj plitva in da štrli iz nje precej visoko kamenje od jednega brega do drugega.

— „Poglejte zemljo!“ vskliknil je blagopokojni Kolomb. Poglejte jo — pogledite! vsklikujem tudi jaz! In poletel je Lotiki nasproti, ki ga je mračno gledala. On je spretno stopal po kamenjih na drugo stran — Lotika ga je opazovala sicer se smehom na obrazu, a vender nekako prestrašeno.

— Varujte se, za Boga! vskliknila je nehoté, ko se je povračal k njej in šaleč se nalašč omahoval tako, kakor da ima paati v vodo.

— Ni straha! — odgovori veselo Jurica. Prišedši zopet do nje, ponudil se je, da jo prenese na drugo stran.

— Ne — ne, tega ne storim! — spregovori Lotika naglo ter se mu iztrže iz rok. — Nič se ne bojte — pristavi on smeje se. Vsaj ste videla, kako lahko sem sam

bar. Weckerlu. Vodja deputacije je izjavil ministru popolno zaupanje stranke in brezpogojno podporo. Minister je odgovoril, da namerja vlada uvesti preosnove v liberalnem duhu, ne da bi ščila vero in cerkev.

Poslanska zbornica Rumunska je pritrčila trgovinski pogodbi z Nemčijo.

Bolgarsko sobranje zaključilo je danes svoje zasedanje. Sobranje je vpravljalo načrt o premembi tiakovnega zakona in o preosnovi in razdelitvi uprave po kneževini.

Minister kraljeve hiše Italijanske Ratazzi je odstopil kot tak, a kralj ga je imenoval državnim ministrom in senatorjem. Kralj italijanski se je izjavil povodom noveletnega vaprjevanja, da nastopajoče novo leto prinaša največjo gotovost za vnanji mir.

V Genovi so včeraj po noči metali kamenje v grb francoskega konzulata. Prefekt je izrekel francoskemu konzulu svoje obžalovanje na tem dinu. Zaprlj so dva izgrednika.

Italija se ne boji anarhistov! Španška vlada izdala je nekak oklic na vse evropske vlade, a katerim jih vabi na skupno posvetovanje proti anarhistom. Italijanska vlada je vsela ta posiv jednostavno na znanje, a se ni izrekla niti za skupno posvetovanje, niti je protivna zlošemu postopanju.

O anarhistih. Razprava proti anarhistu Vailiantu, kateri je vrgel bombo v francoski parlament, se prične dne 5. t. m. Jeden izmed sodnikov v tej pravdi je prejel pretižno pismo, v katerem se mu naznanja smrt v istem trenutku, kakor hitro bo sodel Vailianta. Jednaka pisma so prejeli tudi porotniki. Naravno, da jih niso posebno razveselila taka pisma. Valed tega žuganja mora policija čuvati privatna stanovanja vseh sodnikov v tej pravdi.

K položaju v Siciliji. Italijanski ministerski prodosodnik Crispi se vedno še premišlja, da li bi odpotoval v Sicilijo ali ne; brčkone odpotuje namesto njega drugi tajnik pri ministerstvu notranjih poslov, Galli, da uredi osebno smedene odnošaje. — Rasni sicilijski prefekti so javili v Rim, da je mir le na videlzen.

Izgredi v Algués-Mortes. V zadevi pretepop mej francoskimi in italijanskimi delavci bili so vsi zatoženci oproščeni. Ta nepričakovana rassodba daje francoskim in italijanskim listom obilo razpravljanja.

Slovani in koalicijska. V zadnji svoji številki minolega leta smo rekli, da so avstrijski Slovani mnogo pridobili v minolemu letu na moralnem ugledu. Sklicevaje se na govor

prešli na ono stran. Poglejte, — prosim, pristopite bliže — postavite najprej desno, ne, levo nogo na ta kamen tukaj, potem na drugi in tretji — in kmalu sva čez. Ako pa dovolite, vas tudi prenesem.

— Ne, ne — pustite me!

— Ali, Lotika, ne bodite otrok. Vsaj vidite, za Boga druzega, kako lahko se preide. Poglejte, še jedenkrat hočem sam tja čez! Pa tudi potodič ni globok — ha-ha-ha! V ostalem, kakor se mi dozdeva — vi ne želite, da bi vas kedo gledal — ha-ha! Ne bojte se tega, jaz zatisnem oči ter se obrnem na drugo stran.

— Poglejte tega človeka! Sedaj se še norčuje z menoj. Oh — kaj naj storim? Čez vodo ne morem, ker mi ne ugaja to redko nastavljenno kamenje, kajti trpim na omotici — dá, dá, močno trpim — sicer pa mi ne primanjkuje srčnosti. Moj dragi gospod, ne ostaja mi druzega, nego da grem na okolo, če mi je tudi hoditi celo uro. Vi pa storite kakor vam je ljubilo!

— Kakor vevavate, vsak vaš migljaj je meni zapoved, vaši kraani očesi sti meni prvi in najjači zakonik.

— Mari hočete laskati so? Vi znate

finančnega ministra Plenerja v poslanski zbornici pritrjuje tudi Goriska „Soča“ tej misli. Pravi namreč:

„Iz govora ministra Plenerja je razvidno, kako močno da se vlada boji — slovenske zveze. To je dokaz, kako neizogibno jo — potrebna! Da bi vlada to zvezo preprečila, pripravljena je celo dati nam Jugoslovanom marsikake koncesije. Treba bo pa dobro premisliti, predno bi šli vladni na limanice, kajti taki uspehi naših poslancev bi utegnili biti le začasní, a bi se pozneje lahko hudo maščevali. Ako so Poljaki doslej uganjali sebično politiko, da so gledali le na svoje koristi, druga Slované puščali pod tujstvo poto, ali naj bi jih mi začeli posnemati? Nikakor! Ako bi torej vlada hotela osamiti česki narod in njegove zastopnike a tem, da bi začela na videz božkati Jugoslované, ne smemo jej iti na limanice, marveč trdno držati se edino realnega načela: vasestranske vzajemnosti avstrijskih Slovanov. Slovenska zveza je ustanovljena, naprej po tej poti, v tem znamenju zmagamo: Bog in narod!“

Na tem stališču stojimo tudi mi.

Različne vesti.

Odbor polit. društva „Edinost“ bode imel prihodnjo nedeljo ob 10. uri predpoludne svojo sejo v prostorih „Del. podp. društva“. Gg. odborniki in njih namestniki so naprošeni v polnem številu udeležiti se te seje.

Nj. Vel. cesar je danes odpotoval na lov v Neuberg (Štajerska). Spremlja ga med ostalimi tudi princ Leopold Bavaraki.

G. državni poslanec dr. Anton Gregorčič je zopet nevarno obolel; ponovila se mu je namreč njegova stara bolezen. Zadnja „Soča“ naznanja, da za sedaj ni nikake nevarnosti, gotovo pa preteče dokaj časa, dokler bode čestiti vodja Goriskih Slovencev zopet popolnoma sdrav. Bog dá, da se to zgodi prej ko prej, kajti Goriski Slovenci bi težko pogrešali za dlje časa tako izvrstno in delavno moč kakoršna je velepospšovani g. dr. Anton Gregorčič.

„Edinost“ se bode prodajala odelj tudi po okolici. Za kraje po okolici, ki so podrejeni redarstvenemu ravnanstevju tržaškemu, smo že dobili potrebno dovoljenje, za kraje pa, podrejene mestnemu magistratu kot politični oblasti, je dobimo gotovo v par dneh. V Rojšanu se bode prodajal naš list pri gosp. Ivanu Kramerju, pri sv. Ivanu v trgovini gosp. G. S. Perčiča, na Groti pri g. Antonu Pogorelcu, v Škedenju pri

dobro, da ne vidim rada kaj takega — zlasti ni to umestno kraj hudournika.

— Oprostite! Hotel sem samo reči, da se vam pokoravam; toda dovolite: ali ne slišite grmenja, ne vidite onih črnih oblakov tam nad onimi hribi? Tam že dežuje in gotovo ne mine niti pol ure, da dobimo dež tudi tu! Kako naj torej greva na okoli — ko ne najdeva nikjer zavetja!

— Ah — zakaj sem vas poslušala! Poglejte, kakšen uspeh imajo vaši predlogi!

— Prosim, pustiva za sedaj to. Odložite se, ali naj se zmočiva do kože, kar se gotovo zgodi, če jo udariva na okoli — ali pa se še za časa umaknemo čez potodič.

— Ako se pa vrneva na naš dom?

— Tudi za tje je premalo časa. V Orešje je najbližje! Udariva jo po oni poti čez potodič — ki nas pripelje naravnost tje in v par minutah. Torej? — vpraša in zopet se ponudi, da jo prenese čez, smeječ se hudobno in objestno pri tem.

— Ah — ali me nadlegujete! Nikoli več vas ne bodem poslušala. Kaj sedaj — kaj sedaj?

(Dalje prih.)

PODLISTEK.

Tri povesti brez naslova.

Hrvatski pisatelj Kaaverij Šander-Gjaleki.

Tretja povest.

(1860—1870)

(Dalje.)

— O—o! — prišel je nasprotovati gospod Jurica, toda brezuspešno, kajti tudi njemu se je dosdevalo, da je pot daljša, kakor je bil trdil trdil v prvi mah. In sedaj še oni črni oblaki tam gori — mislil si je jeze se sam na-se. A gotovo najdeva kje kako zavetje. Dá, izvrstno — vsi pesniki in vsi romanopisci imajo običajno opravka s nevihto in grmenjem, kadar govorijo o ljubavnih dogodkih. Danas se gotovo še kaj dogodi! — nadaljeval je svoje misli.

Že zdavna je minolo deset minut, ko sta še vedno bila kraj potodiča, čez katerega ni bilo videti nikake brvi. V prvi mah se je Lotika norevala s „lovcom“ Jurico.

— Torej vaša lovaka krepost ne teži samo po večjem številu ubite zverjadi — temveč ustvarja, dela in postavlja tudi brvi in prehode, katerih še nikoli ni bilo. O don

— Lastnik politično društvo „Edinost“. — Izdavatelj in odgovorni urednik: Maks Cotič. — Tiska Tiskarna Dolenc v Trstu.